

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามที่ได้เสนอมานี้แล้ว ในบทต่างๆ จะเห็นได้ถึงวิวัฒนาการ และกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามกฎหมายไทย รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎี กฎหมายบริษัทเอกชนตามกฎหมายต่างประเทศ เช่นกฎหมายประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสิงคโปร์ โดยนำมาศึกษาเปรียบเทียบในเรื่องการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามกฎหมายไทย ซึ่งกฎหมายต่างประเทศมีความชัดเจนมากกว่ากฎหมายไทย เพื่อจะได้นำเอาหลักกฎหมายที่ดีของกฎหมายต่างประเทศนำมาพิจารณา ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ดียิ่งขึ้น

กฎหมายไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทได้บัญญัติถึงเรื่องการประชุมผู้ถือหุ้นขึ้นมาเพื่อรับรองสิทธิของผู้ถือหุ้นในฐานะเจ้าของบริษัท ผู้ถือหุ้นในฐานะเจ้าของบริษัทไม่สามารถใช้สิทธิความเป็นเจ้าของได้โดยตรงเพราะบริษัทเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นจะใช้สิทธิของตนได้โดยอาศัยที่ประชุมเจ้าของหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้นเท่านั้น การประชุมผู้ถือหุ้นจึงมีความสำคัญที่ต้องจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยมีหนังสือบอกกล่าวนัดประชุมถึงผู้ถือหุ้นทุกคนตามสมควรและเป็นผู้ถือหุ้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ถือหุ้น

ดังนั้น การประชุมผู้ถือหุ้นไม่ว่าจะเป็นการประชุมสามัญหรือการประชุมวิสามัญ บริษัทต้องเชิญผู้ถือหุ้นเข้าประชุมทุกครั้ง ผู้ถือหุ้นจะได้เข้าร่วมประชุมและออกเสียงลงคะแนนให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นได้

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ผู้เขียนขอสรุปปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แบ่งเป็น 5 ข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับการเรียกประชุม คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่นั้น ให้ลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราวก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนที่มีชื่อในทะเบียนของบริษัทก่อนวันนัดประชุมไม่น้อย

กว่าเจ็ดวัน เว้นแต่เป็นคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษ ให้กระทำการดังว่านั้นก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1175 การส่งคำบอกกล่าวถึงตัวผู้ถือหุ้นโดยตรงย่อมมีผลใช้ได้ โดยจะส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมโดยวิธีอื่นไม่ได้ เนื่องจากมีประกาศคำชี้แจงของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ กำหนดว่าการบอกกล่าวนัดเรียกประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนนั้นจะต้องปฏิบัติตามตามมาตรา 1175 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น สำหรับกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษ และสิงคโปร์ กำหนดให้มีการส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมในรูปแบบหนังสือนัดประชุม หรือโดยทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือเผยแพร่ในเว็บไซต์ของบริษัทก็ได้

2) ปัญหาเกี่ยวกับวาระการประชุม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1175 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่นั้น ต้องระบุสถานที่ วัน เวลา และสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากัน และในกรณีที่เป็นคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษให้ระบุข้อความที่จะนำเสนอให้ลงมติด้วย” ระเบียบวาระการประชุมหรือสภาพกิจการ เมื่อพิจารณาคำว่า “สภาพกิจการ” ที่ประชุมปรึกษากันแล้ว แม้ไม่ได้ให้ความหมายไว้ แต่ต้องเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเสนอให้ลงมติโดยระบุไว้ชัดเจนครบถ้วนในหนังสือนัดประชุม เพื่อที่ผู้ถือหุ้นได้ทราบเรื่องที่ประชุมและมีโอกาสเตรียมตัว ศึกษาข้อมูล ก่อนเข้าประชุม อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้น เรื่องที่สำคัญอย่างเช่นการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี จะต้องระบุไว้ชัดเจนในหนังสือนัดประชุมไม่สามารถนำมาพิจารณาสอดแทรกในวาระการประชุมข้อสุดท้าย “เรื่องอื่นๆ” (ถ้ามี) ได้ และวาระการประชุมข้อสุดท้าย “เรื่องอื่นๆ” (ถ้ามี) ที่ระบุไว้ในหนังสือนัดประชุม เรื่องที่จะนำมาพิจารณาในวาระนี้ได้ นั้น ต้องเป็นเรื่องเล็กน้อย โดยไม่เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิหรือผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นผู้ไม่เข้าประชุมโดยตรงอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถือหุ้นที่ไม่เข้ามาประชุม สำหรับกฎหมายประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศสและประเทศสิงคโปร์ ไม่ได้ให้ความหมายของคำว่า “สภาพกิจการ” ไว้เช่นเดียวกับกฎหมายไทย

3) ปัญหาเกี่ยวกับองค์ประชุม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1178 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าไม่มีผู้ถือหุ้นมาเข้าประชุมรวมกันแทนหุ้นได้ถึงจำนวนหนึ่งในสี่แห่งทุนของบริษัทเป็นอย่างน้อยแล้ว ท่านว่าที่ประชุมอันนั้นจะปรึกษากิจการอันใดหาได้ไม่” โดยพิจารณาถึงจำนวนหุ้น ผู้ถือหุ้นครบองค์ประชุมหรือไม่เท่านั้น โดยไม่ได้กล่าวถึงผู้ถือหุ้นต้องอยู่ในที่ประชุมตลอดระยะเวลาการประชุม เมื่อผู้ถือหุ้นครบองค์ประชุมตามกฎหมาย การประชุมและมติที่ได้จากที่ประชุมผู้ถือหุ้นดังกล่าวจึงชอบด้วยกฎหมาย สำหรับกฎหมายประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสิงคโปร์ ไม่มีกฎหมายกำหนดจำนวนองค์ประชุมไว้ โดยให้เป็นไปตามหนังสือบริคณห์สนธิ

และข้อบังคับของบริษัท โดยที่กฎหมายประเทศอังกฤษและประเทศสิงคโปร์ กำหนดไว้พิจารณาองค์ประชุมจะต้องมีครบเฉพาะในเวลาเริ่มทำการประชุมแต่ไม่ต้องมีครบอยู่ตลอดเวลาที่มีการประชุม

4) ปัญหาเกี่ยวกับการลงมติ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องการประชุมผู้ถือหุ้นตั้งแต่มาตรา 1171-1195 ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายให้มีการลงมติโดยไม่มีการจัดการประชุมกัน และบริษัทไม่สามารถกำหนดข้อบังคับให้มีการลงมติโดยไม่มีการจัดการประชุมกันได้เนื่องจากมีการประกาศของกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนดไว้ว่า ห้ามมิให้บริษัทจำกัดกำหนดข้อบังคับให้มีการลงมติเวียนโดยไม่มีการประชุมในการประชุมคณะกรรมการ ซึ่งหลักการดังกล่าวนำมาใช้บังคับกับการประชุมผู้ถือหุ้นด้วย และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์จะไม่รับจดทะเบียนนิติในลักษณะดังกล่าวด้วย โดยที่กฎหมายประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสิงคโปร์ ยอมรับให้มีการลงมติโดยไม่มีการจัดการประชุมกันได้โดยกระทำในรูปของมติเวียน

5) ปัญหาเกี่ยวกับการเพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1195 บัญญัติไว้ว่า “การประชุมใหญ่นั้นถ้าได้นัดเรียกหรือได้ประชุมกัน หรือได้ลงมติฝ่าฝืนบทบัญญัติในลักษณะนี้ก็ดี หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทก็ดี เมื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดร้องขึ้นแล้ว ให้ศาลเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสีย แต่ต้องร้องขอภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันลงมตินั้น” ตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวมิได้บัญญัติครอบคลุมถึงเรื่องมติที่ผิดกฎหมาย ที่เกิดจากการประชุมที่ผิดกฎหมายหรือไม่มีการประชุมกันจริง ไม่อยู่ภายในบังคับที่ผู้ถือหุ้นจะต้องร้องขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามมาตรา 1195 ซึ่งมติดังกล่าวสามารถร้องขอให้เพิกถอนมติเมื่อใดก็ได้ โดยไม่จำกัดร้องขอให้เพิกถอนภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันลงมติ สำหรับกฎหมายประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศสและประเทศสิงคโปร์ กฎหมายมิได้บัญญัติให้มีการเพิกถอนมติที่ผิดกฎหมายไว้เช่นเดียวกับกฎหมายไทย

สำหรับผลการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวข้างต้น โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 4

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พบว่ายังมีบทบัญญัติกฎหมายบางมาตราไม่มีความชัดเจน สมควรแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขรวม 4 วิธี ดังนี้

1) กรณีที่มีประกาศชี้แจงของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัด ให้ลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งที่ท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราวก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ

ไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนที่มีชื่อในทะเบียนของบริษัทก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่เป็นคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษ ให้กระทำการตั้งว่านั้นก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน โดยกระทำควบคู่กันทั้งสองวิธี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1175 จะส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมโดยวิธีอื่นไม่ได้ เห็นควรเพิ่มบทบัญญัติกฎหมายเพื่อให้มีหลักประกันแก่ผู้ถือหุ้นในการทราบถึงวันนัดประชุม และเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้น ให้มีการส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือประกาศทางหน้าเว็บไซต์ เช่นเดียวกับกฎหมายประเทศอังกฤษ เพื่อสะดวกแก่ผู้ถือหุ้นที่มีจำนวนมาก หรือที่อยู่ห่างไกลในการเข้าร่วมประชุม

2) ระเบียบวาระการประชุมหรือสภาพกิจการ แม้ไม่ได้ให้ความหมายไว้ ก็ควรระบุวาระการประชุมหรือเรื่องที่ประชุมกันไว้ให้ชัดเจนในหนังสือนัดประชุม ไม่ควรนำเรื่องที่ไม่ได้ระบุเป็นวาระการประชุมนำมาพิจารณาสอดแทรกในวาระการประชุมสุดท้าย “เรื่องอื่นๆ” (ถ้ามี) เรื่องที่นำมาพิจารณาครั้งนี้ได้นั้นควรเป็นเรื่องเล็กน้อย ที่ไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือประโยชน์ของผู้ถือหุ้นที่ไม่เข้าประชุมโดยตรง ที่อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถือหุ้น

3) ในเรื่ององค์ประชุม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1178 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าไม่มีผู้ถือหุ้นมาเข้าประชุมรวมกันแทนหุ้นได้ถึงจำนวนหนึ่งในสี่แห่งทุนของบริษัทเป็นอย่างน้อยแล้ว ท่านว่าที่ประชุมอันนั้นจะปรึกษากิจการอันใดหาได้ไม่” บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวพิจารณาจำนวนองค์ประชุมครบหรือไม่เท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดว่าองค์ประชุมต้องครบอยู่ตลอดเวลาการประชุม เห็นควรพิจารณาเรื่ององค์ประชุมต้องครบองค์ประชุมตั้งแต่เมื่อเริ่มการประชุมและตลอดเวลาการประชุมจนถึงขั้นการลงมติที่ประชุม เพื่อให้ผู้ถือหุ้นได้มีโอกาสปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็นกัน และลงมติกัน การลงมติดังกล่าวย่อมมีผลสมบูรณ์ผูกพันบริษัทหรือผู้ถือหุ้น

4) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1195 บัญญัติเรื่องการเพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นผิกระเบียบแบบแผนของการประชุม มิได้บัญญัติครอบคลุมถึงมติที่ผิดกฎหมายให้มีการเพิกถอนได้ที่จะต้องตกอยู่ในบังคับของมาตรา 1195 แต่ก็อาจขอให้เพิกถอนได้ตามบทบัญญัติกฎหมายอื่นๆ กรณีนี้สามารถร้องขอให้เพิกถอนเมื่อใดก็ได้โดยไม่ต้องร้องขอให้เพิกถอนมติดังกล่าวภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันลงมติ

จากการที่ได้สรุปและเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากได้มีการนำเอาข้อเสนอแนะนี้มาปรับใช้ จะทำให้บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถนำมาแก้ปัญหาก็ได้อย่างมีประสิทธิภาพทัดเทียมกับกฎหมายต่างประเทศ